

iz naših knjižnica

Uređuje: Danko Škare

Knjižnica Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Tatjana Slaviček i Kornelija Nuić

tslavi@rgn.hr; i.knuic@rgn.hr
Rudarsko-geološko-naftni fakultet
Sveučilišta u Zagrebu, Knjižnica
Pierottijeva 6, 10000 Zagreb

Rudarsko-geološko-naftni fakultet Sveučilišta u Zagrebu svoje postojanje započinje 1939. g. osnivanjem "Odsjeka za rudarstvo i metalurgiju" na ondašnjem Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Osnivači Rudarskog odsjeka bili su inž. Nikola Belančić, predstojnik banovinskog Odjela za rudarstvo i dr. ing. Franjo Hanaman – profesor anorgansko-kemijske tehnologije i metalurgije na Tehničkom fakultetu. Prva organizacijsko-nastavna jedinica na novoosnovanom Rudarskom odsjeku bio je "Mineralogijsko-geološki zavod", kojem je na čelu bio dr. Luka Marić. Naime, Mineralogijsko-geološki zavod nastao je još 1919. g. pod imenom "Stolica i zavod za mineralogiju", koji je osnovan na Tehničkoj visokoj školi u Zagrebu i koje je djelovao u razdoblju od 1919.-1926. g. kada je preimenovan u Tehnički fakultet i službeno postao dijelom Zagrebačkog sveučilišta. Nije slučajna povezanost rudarstva kao tehničke znanosti uz prirodne znanosti – do današnjih je dana sve očiti preklapanje i prožimanje znanstvenih disciplina.

Profesor Luka Marić, prvi je predavač i voditelj vježbi iz mineralogije i kristalografije, a dr. Njegovan i dr. Hanaman profesori su nastavnih predmeta Kemija i Opća mehanička tehnologija za studente prve godine studija. Rudarsku kemiju i Kemiju plinova i goriva predaje prof. dr. Karšulin. Tehnički fakultet djelovao je od 1926. do 1956. kada se izdvajaju kao samostalni fakulteti Arhitektonsko-građevinsko-geodetski, Strojarsko-brodograđevni, Elektrotehnički i Kemijsko-prehrambeno-rudarski fakultet tj. "Tehnološki fakultet". Ubrzo su se (1964. g.) Rudarski odjel, Geološki odjel (sa smjerovima rudarska geologija, geologija nafte i plina i geofizika) i Odjel za bušenje i pridobivanje nafte i plina izdvojili iz Tehnološkog fakulteta i s radom je 1.1.1965. započeo samostalni fakultet pod današnjim nazivom – Rudarsko-geološko-naftni fakultet. Detaljnije informacije o današnjoj organizaciji studija mogu se naći na mreži: <http://rudar.rgn.hr>.

Počeci Knjižnice RGN fakulteta vezani su uz postojanje Knjižnice Rudarskog odjela Tehničkog fakulteta, koja je pak osnovana u prvom redu zahvaljujući donaciji ondašnjeg Društva inženjera i arhitekata Tehničkoj visokoj školi i koje se nesebično zalagalo i podupiralo visoko obrazovanje hrvatskih inženjera. Spomenimo da Knjižnica RGN fakulteta čuva i neka od najstarijih izdanja naših autora iz područja geologije ugljena, mineralogije i geologije mineralnih sirovina. (*Kišpatić, Mijo: Slike iz geologije (1880); O postanku poluopala u Gleichenberškom augit-andezitu (1881); Slike iz rudstva (1914); Tučan, Fran: Uputstvo u određivanje ruda (1910); Slike iz rudstva (1914); Naše rudno blago (1919); Fosilni ugljen (1946)*).

Knjižnica posjeduje reprint izdanje iz 1928. g. na njemačkom jeziku knjige o rudarskoj tehnici u srednjoj Europi "De re metalli-

ca" autora Georgiusa Agricole, koja je na latinskom i njemačkom jeziku objavljena daleke 1556. g. Sastoji se od 12 poglavlja sa oko 300 grafika. Već se iz naslova pojedinih poglavlja uočava povezanost kemijske i rudarske struke: 1. Protiv rudarstva i za rudarstvo, 2. Pouke o nalaženju ruda, 3. O rudnim žilama, pukotinama i rasjedima, 4. Premjeri žila i rudarski propisi, 5. Otvaranje rudnika i rudarska mjerenja, 6. Rudarski alat i mašine, i o bolestima rudara, 7. Ispitivanje ruda, 8. Prženje, drobljenje, ispiranje i sušenje, 9. Topljenje ruda, 10. Odvajanje srebra od zlata i olova od srebra, 11. Odvajanje srebra od bakra, 12. Dobivanje kuhinje soli, sumpora, stipse, bitumena, stakla.

Postavljenjem prof. Petra Sabioncella 1945. g. za predstojnika Zavoda za rudarsku kemiju (danas Zavoda za kemiju) započinje intenzivnije izvođenje nastave iz područja kemije. U nekoliko godina on će objaviti brojne skripte i udžbenike namijenjene studentima rudarstva. To su: "Kemija s tehnologijom (Rudarska kemija): I. dio: skripta za studente rudarstva i geologije" (1962.); "Kemija i tehnologija goriva" (1964.); "Kemija i tehnologija veziva" (1967.); "Kemija i tehnologija voda" (1967.); "Vježbe iz kvantitativne kemijske analize" (1961.) i u suradnji s prof. Filipovićem nekoliko svezaka "Laboratorijskog priručnika" (1948.; 1960., 1962.).

Knjižnica RGN fakulteta po svojoj je namjeni visokoškolska (fakultetska) i stručna knjižnica, kojoj je osnovi zadatak da prikuplja, obrađuje, čuva i pruža na korištenje građu, tj. informacije vezane uz nastavne programe i znanstveno-istraživačke projekte matičnog fakulteta. Studenti Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta izabiru jednu od 3 studijske grupe: studij rudarstva, studij geologije i studij naftnog rudarstva. Nastava kemije obavezna je za studente svih triju smjerova studija i predaje se kroz nekoliko kolegija: "Kemija"; "Kemizam i obrada vode" i "Kemija i analitika okoliša".

Program koordinirane nabave znanstvenih časopisa, koji se u Hrvatskoj provodi od 1982. g. i to ponajprije za naslove koji se kupuju iz sredstava Ministarstva znanosti i tehnologije, potaknuo je novu organizaciju Knjižnice na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu. Od 1983. g. Knjižnica postaje središnja knjižnica fakulteta što znači da se objedinjuju fondovi periodike i knjižne zbirke koji su do tada razmješteni po pojedinim zavodima i katedrama. Danas se provodi centralizirana nabava, evidencija i obrada knjižne građe za cijeli fakultet.

Fond knjižnice se sastoji od:

– 6000 naslova monografskih publikacija sa oko 8 000 svezaka.

Knjige su, prema namjeni i vrsti korisnika, smještene i raspoređene u 3 glavne zbirke:

- referentna zbirka tehničkih enciklopedija, priručnika, rječnika, atlasa i bibliografija koja se ne posuđuje i koriste se samo u čitaonici,
- zbirka udžbenika namijenjena u prvom redu posudbi studentima, pa nastojimo većim brojem primjeraka zadovoljiti potražnju (što postaje sve teže i teže)
- i zbirka znanstveno-stručnih knjiga na stranim jezicima (danas do 90 % na engleskom, a ranijih godina na njemačkom i ruskom jeziku) kojom se ponajprije koriste profesori i drugi znanstveni djelatnici, a kupuje se samo po 1 primjerak određenog naslova.
- 450 naslova periodičkih publikacija sa 3500 svezaka
- 112 naslova tekuće periodike
- 2 300 diplomskih radova
- 400 magistarskih i doktorskih radova

Od 1992. g. zahvaljujući potpori Ministarstva znanosti i tehnologije, Knjižnica je dobila prvo računalo sa instaliranim CROLIST programom koji koristimo za katalogiziranje bibliotečne građe. Danas se u Crolistovoj bazi podataka nalazi oko 5 000 bibliografsko-kataložnih zapisa knjiga i diplomskih radova, kao i svih magistarskih radnji i doktorskih disertacija. Cjelokupna građa obrađuje se prema UNIMARC standardu i omogućuje pretraživanje prema svim glavnim elementima bibliografskog opisa:

- autoru (individualnom ili korporativnom), – naslovu (prva ili bilo koja druga riječ iz naslova),
- impresumu, predmetnicama ("ključnim" riječima), – UDK broju, i sl. Program podržava i mogućnost tiskanja kataložnih kartica i vođenje klasičnih kartotečnih kataloga. Nažalost, pristup bazi monografskih publikacija moguć je samo na računalu u Knjižnici, jer posjedujemo Crolist-DOS verziju, a ne mrežnu varijantu koja bi dozvoljavala pristup i pretraživanje on-line kataloga.

Velik broj diplomskih, magistarskih i doktorskih radova pristupnika koji su obranili odgovarajući znanstveni stupanj na RGN fakultetu i čije radove Knjižnica posjeduje u svom fondu tematski je vezan uz područje kemijsko-tehnološke problematike koja je zajednička s rudarsko-geološkom strukom. Najčešće su to teme koje obrađuju problematiku korozije metala, onečišćenja voda, poglavito atmosferilija i njihov štetni utjecaj na razne vrste kamena i građevnih materijala, područje cementne problematike, upotrebu eksploziva, oplemenjivanje mineralnih sirovina, zagađenje tla teškim metalima i naftom i mnoge druge.

Kao i monografske publikacije, radove je moguće pretraživati prema autorima, naslovu, predmetnicama, ali i njihovim voditeljima-mentorima koji su zaslužni za uvođenje studenata u znanstvena istraživanja. Ovom prilikom ističemo jedan primjer takvog uspješnog diplomskog rada pod naslovom: "Inhibicija korozije čelika u sintetskoj morskoj vodi" diplomanta Gordana Habekovića koji je 1994. g. dobio međunarodnu nagradu organizacije "International society of petroleum engineers – Adriatic section".

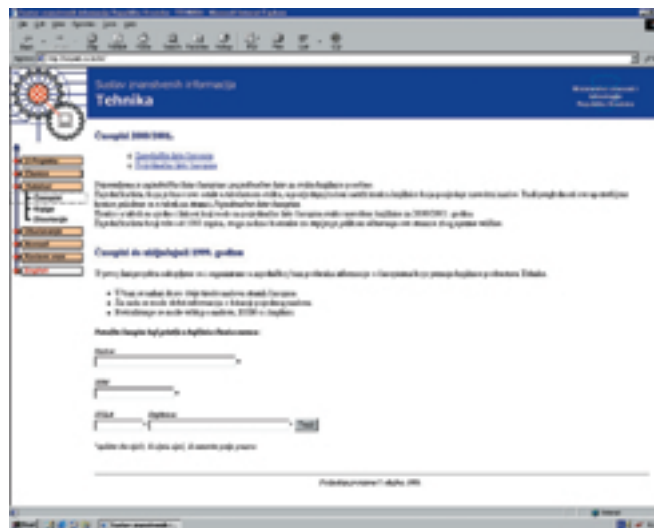
Navodimo i naslove dviju doktorskih disertacija obranjenih u akademskoj godini 2000/2001. koje su najuže vezane uz spomenutu kemijsku problematiku. To su "Utjecaj klorida u prirodnim vodama na djelovanje ekološki pogodnih inhibitora korozije ugljičnog čelika" dr. sc. Frankice Kapor i "Fizičko-kemijske interakcije površinski aktivnih tvari s olovom u vodenim sustavima" dr. sc. Palme Orlović-Leko. Upućujemo čitatelje i na opsežnu bibliografiju radova vezanih uz znanstveni projekt "Korozija i zaštita metala inhibitorima" (195009) voditeljice prof. dr. sc. Olge Šarc-Lahodny, koja je bila dugogodišnja predstojnica Zavoda za kemiju na RGN fakultetu. Bibliografiju možete pregledati na adresi <http://bib.irb.hr> tj., na stranicama Hrvatske znanstvene bibliografije koju kao projekt vodi Knjižnica Instituta Ruđer Bošković, kao i na internet stranicama RGN fakulteta – Zavoda za kemiju <http://rudar.rgn.hr/HRVATSKI/FAKULOFOH/KE33000H/ke33vi0h.html>,

gdje su navedeni i znanstveni projekti i bibliografija radova današnjeg predstojnika Zavoda prof. dr. sc. Radovana Hallea.

Od 1998. g. Knjižnica RGN fakulteta uključena je u "Sustav znanstvenih informacija – podsustav Tehnika". Zahvaljujući aktivnostima SZI-TEHNIKE, Knjižnica je dobila i novu informatičku opremu i uspjela je, za sad manjim dijelom, predstaviti se u novom, virtualnom svijetu interneta.

Fond časopisa koje je knjižnica primala od 1990. do 1999. g. moguće je pregledati na stranicama Sustava znanstvenih informacija – podsustav Tehnike (<http://knjweb.cc.fer.hr>) -unutar zajedničke liste časopisa, a tekuće naslove periodike na istoj adresi u pojedinačnoj listi časopisa.

Uočivši potrebu za znanstveno-stručnim časopisom koji bi ponajprije objavljivao znanstvene i stručne radove iz područja rudarstva, primijenjene geologije i srodnih područja, 1989. g. Savjet Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta donio je odluku o izdavanju stalne, godišnje znanstvene publikacije pod nazivom Rudarsko-geološko-naftni zbornik (ISSN 0353-4529). Zbornik tradicionalno izlazi svake godine 4. prosinca, obilježavajući tako Dan rudara i njihove zaštitnice Sv. Barbare. Prvim glavnim urednikom imenovan je prof. dr. Branko Crnković, koji je na toj dužnosti ostao sve do iznenadne i prerane smrti. Svojim je osobnim zalaganjem i znanstvenim autoritetom pridonio visokoj znanstveno-stručnoj razini objavljenih radova i časopis se danas referira u mnogim sekundarnim bazama podataka: GEOBASE-u; GEOREF-u, Geotechnical Abstractsu, Fluidexu, Referativnom žurnalnu. Zahvaljujući i kontinuitetu izlaza – do 2002. g. tiskano je 13 volumena, Knjižnica RGNF-a od 1991. g. razmjenom dobiva oko 50-tak naslova znanstveno-stručnih časopisa koji su izdanja rudarsko-geoloških fakulteta i instituta iz Europe i Amerike. Časopise možete na web-stranicama pretraživati prema naslovu, ISSN-u, sigli knjižnice (6403 za RGN fakultet) i nazivu Knjižnice. Na istim stranicama pronaći ćete i osnovne podatke o Knjižnici RGNF-a kao i adresu, telefon i izravan e-mail. /slika 1 ili 2 – po izboru/

Slika 1.

Nabrojiti ćemo nekoliko naslova novih izdanja knjiga Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta koja su vezana uz primjenu znanja kemije u mnogim znanstvenim područjima i mogu biti zanimljiva čitateljima "Kemije u industriji":

Mayer, Darko (1993.): *Kvaliteta i zaštita podzemnih voda*, Vrkljan, Maja; Babić, Vera i Takšić, Jasenka (1998.): *Mineralogija: udžbenik za srednje škole*,

Slika 2.

Tišljar, Josip (1999.): *Petrologija s osnovama mineralogije*,
 Slovenec, Dragutin (1999.): *Sistematska mineralogija: skripta*,
 Žugaj, Ranko (1999.): *Hidrologija*,
 Vrkljan, Maja (2000.): *Mikrofiziografija petrogenih minerala; skripta i praktikum*,
 Vrkljan, Maja (2000.): *Instrumentalne metode analize: AAS, FES, IPC – AES, Moosbauerova spektrometrija*,
 Vrkljan, Maja (2001.): *Mineralogija i petrologija: osnove i primjena*,
 Milić, Miljenka (2001.): *Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski tehničko-geoznanstveni rječnik*,
 Tišljar, Josip (2001.): *Sedimentologija karbonata i evaporita*,
 Ester, Zvonimir (2002.): *Miniranje: eksplozivne tvari, svojstva i metode ispitivanja*.

Naslovi stranih časopisa koje Knjižnica prima (kupnjom, razmjennom ili kao poklon), a usko su vezani uz područje mineralogije, petrologije, geokemije, hidrologije, oplemenjivanje mineralnih sirovina i zaštite okoliša:

Aufbereitungs technik = Mineral processing (0004-783x),
Clay and clay minerals (0009-8604),
Clay minerals (0009-8558),
Contributions to mineralogy and petrology (0010-7999),
Electrochimica acta (0013-4686),
European journal of mineralogy (0935-1221),
Geochemistry (1467-7873),
Geothermics (0375-6505),
Groundwater (0017-467X),
International journal of earth sciences (1437-3254),
International journal of mineral processing (0301-7516),
International journal of surface mining, reclamation and environment (0920-8119),
Journal of geochemical exploration (0375-6742),
Journal of petrology (0022-3530),
Journal of sedimentary research (1073-130x),
Mineralogical abstracts (0026-4601),
Mineralogical magazine (0026-461X),
Minerals engineering (0892-6875),
Mine water and the environment (1025-9112),
Mining environmental management (0969-4218),
Ofioliti (0391-2612),
Palaeogeography, palaeoclimatology, palaeoecology (0031-0182),
Sedimentology (0037-0746),
Virginia minerals (0042-6652),
Water resources research (0043-1397).

Nekoliko korisnih adresa na internetu koji je danas postao nezamjenjiv izvor informacija i podataka: www.spe.com (Society of Petroleum Engineers); www.min-eng.com (Minerals Processing Information – područje prerade i oplemenjivanja mineralnih sirovina); www.smenet.org (Society for Mining, Metallurgy and Exploration); www.aimeny.org (American Institute of Mining, Metallurgical, and Petroleum Engineers); www.geo.tu-freiberg.de (International Mine Water Association); www.eurocorr.org (European Federation of Corrosion); <http://cheserver.ent.ohiou.edu/corrosioncenter> (Institute for Corrosion and Multiphase Technology – Ohio University); www.corrosionsource.com (InterCorr International); www.crossref.org; www.georef.org; www.normas.com.